

Brüssel, 24. juuni 2024
(OR. en)

11422/24

CONUN 140	DEVGEN 96
ONU 83	SUSTDEV 74
COHOM 143	ENV 679
CFSP/PESC 996	CLIMA 257
COPS 383	COHAFA 43
CSDP/PSDC 487	MIGR 290
CONOP 46	SAN 389
COTER 136	CYBER 205
COAFR 236	

MENETLUSE TULEMUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Delegatsioonid
Teema:	Nõukogu järeldused, milles käsitletakse ELi prioriteete Ühinenud Rahvaste Organisatsioonis ÜRO Peaassamblee 79. istungjärgul (september 2024 – september 2025)

Delegatsioonidele edastatakse lisas 24. juunil 2024 toimunud nõukogu 4038. istungil heaks kiidetud nõukogu järeldused, milles käsitletakse ELi prioriteete Ühinenud Rahvaste Organisatsioonis ÜRO Peaassamblee 79. istungjärgul (september 2024 – september 2025).

**Nõukogu järeldused, milles käsitletakse ELi prioriteete Ühinenud Rahvaste Organisatsioonis
ÜRO Peaassamblee 79. istungjärgul (september 2024 – september 2025)¹**

1. EL on ÜRO Peaassamblee 79. istungjärgu eel täis uus otsusekindlust edendada ÜRO põhikirjast lähtuvaid mitmepoolseid lahendusi ja rakendada neid kõigi hüvanguks.
2. EL ja selle liikmesriigid toetavad ÜRO peasekretäri püüdlust saavutada „rahu kõigis selle mõõtmetes“ ning kutsuvad üles tegema sel eesmärgil rahvusvahelist koostööd. Me oleme pühendunud konstruktiivsele koostööle riikide ja partneritega mitmepoolsetel foorumitel läbi dialoogi, vastastikuse mõistmise ja austuse, et leida ühiseid lahendusi.
3. Praegused kiireloomulised probleemid võivad seada ohtu meie pikemaajaliste arengueesmärkide saavutamise. Vajame uut pühendumist ja konsensust, et kiirendada kestliku arengu tegevuskava 2030 ja kestliku arengu eesmärkide rakendamist. Tunnistades rahu ja arengu lahutamatut seost, kiirendab EL jõupingutusi kestliku arengu tegevuskava 2030 elluviimiseks ja kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks.
4. Meie planeedi kolmikkriis, mis on tingitud kliimamuutustest, elurikkuse vähenemisest ja reostusest, kujutab endast ülemaailmset ja eksistentsiaalset ohtu ning suurendab olemasolevaid julgeolekuprobleeme. EL on pühendunud koostööle partneritega, et kiirendada ülemaailmset õiglast ja kaasavat rohepööret, nagu on sedastatud nõukogu 2024. aasta järeldustes rohelise diplomaatia kohta, ning edendada puhtale, tervislikule ja kestlikule keskkonnale juurdepääsu õiguse tulemuslikku rakendamist.
5. EL peab tulevikuteemalist tippkohtumist mitmepoolse süsteemi jaoks oluliseks verstapostiks ning osaleb konstruktiivselt ambitsioonika tulevikupakti väljatöötamises. ELi panus on kooskõlas meie selle istungjärgu prioriteetidega ning kajastab meie eesmärki säilitada ja reformida mitmepoolsust, nii et see oleks kõigi jaoks toimiv ja tulevikukindel ning et see kajastaks paremini tänapäeva maailma.

¹ Käesolevas dokumendis läbivalt kasutatud mõiste „EL“ ei mõjuta seda, kas pädevus on ELil, ELil ja selle liikmesriikidel või üksnes liikmesriikidel.

6. Eeloleval aastal lähtub ELi tegevus ÜROs järgmistest prioriteetidest:

- I. uus pühendumine reeglitel põhineva rahvusvahelise korra alustele, sealhulgas inimõigustele;
- II. rahvusvahelise rahu ja julgeoleku toetamine;
- III. kestliku arengu ja arengu rahastamise edendamine;
- IV. planeedi kolmikkriisiga tegelemine;
- V. usalduse suurendamine tõhusama mitmepoolse süsteemi kaudu.

I. Uus pühendumine reeglitel põhineva rahvusvahelise korra alustele, sealhulgas inimõigustele

7. EL ja selle liikmesriigid toetavad jätkuvalt mitmepoolset süsteemi, mis järgib **ÜRO põhikirja** ja **inimõiguste ülddeklaratsiooni** norme ja põhimõtteid, ning seisab vastu mis tahes katsetele seda kahjustada või õõnestada. Meie eesmärk on edendada ja kaitsta rahvusvahelist õigust, sealhulgas rahvusvahelist humanitaarõigust ja rahvusvahelist inimõigustealast õigust, mis on reeglitel põhineva rahvusvahelise korra alustala ning teeb võimalikuks riikide ja rahvaste vahelised koostöösuhted. Mitmepoolsus on demokraatliku ühiskondliku leppe rahvusvaheline ekvivalent. EL on pühendunud ülemaailmse juhtimise reformimisele ning on eestvedajaks selliste õigusriigi põhimõtete, rahvusvaheliste normide ja kokkulepete rakendamisel ja järgimisel, mis pakuvad üleilmseid avalikke hüvesid ja kaitsevad tulevase põlvkondi.

8. Tuletades meelde inimõiguste universaalsuse, jagamatuse, vastastikuse sõltuvuse ja seotuse põhimõtet, jätkab EL tööd, et tugevdada kõigi **inimõiguste** austamist, kaitset ja järgimist ning tagada nende universaalsus, olgu need siis kodaniku-, poliitilised, majanduslikud, sotsiaalsed või kultuurilised õigused. Pöörame erilist tähelepanu haavatavas olukorras olevatele inimestele ja jätkame selle eesmärgi saavutamiseks koostööd kõigi asjaomaste sidusrühmadega, sealhulgas kodanikuühiskonnaga. EL kutsub jätkuvalt kõiki riike üles tegema täielikku koostööd ÜRO inimõiguste süsteemiga. Kooskõlas oma rahvusvaheliste kohustustega tõukab EL tagant ja suurendab jõuliselt rahvusvahelisi jõupingutusi, et tagada sooline võrdõiguslikkus, edendada kõigi naiste ja tütarlaste võimalust kasutada täielikult kõiki inimõigusi ning suurendada naiste ja tütarlaste mõjuvõimu. See on senisest veelgi vajalikum ajal, mil maailm seisab soolise võrdõiguslikkuse vallas silmitsi üleilmse tagasilöögiga ja mil kestliku arengu eesmärgi nr 5 saavutamisest ollakse väga kaugel. ELi jõupingutuste keskmes on jätkuvalt seksuaalse ja soolise vägivalla kõigi vormide ennetamine ja kaotamine. EL kinnitab taas oma pühendumust võrdsusele ja mittediskrimineerimisele ning sellele, et kõigil inimestel oleks õigus kasutada kõiki inimõigusi ja põhivabadusi, samuti ebasoodsas olukorras, haavatavate ja tõrjutud inimeste, sealhulgas puuetega inimeste ja eakate kaitsele. EL kordab oma kindlat pühendumust LGBTI-inimeste inimõiguste austamisele, kaitsele ning täieliku ja võrdse kasutamise tagamisele. EL edendab jätkuvalt põlisrahvaste õigusi, nagu need on sätestatud põlisrahvaste õiguste ÜRO deklaratsioonis ja rahvusvahelises inimõigustealases õiguses. EL tugineb oma tegevuses nõukogu järeldustele ELi prioriteetide kohta ÜRO inimõigusi käsitlevatel foorumitel 2024. aastal.
9. **Võitlus karistamatuse vastu** ja ohvrite õiguste tagamine ning **vastutuse** tagamine rahvusvaheliste kuritegude ja rahvusvahelise õiguse rikkumiste eest, olenemata nende toimumise kohast või kontekstist, on ELi välispoliitika prioriteedid. Kui rikkumistel ei ole tagajärgi, siis karistamatuse tunne süveneb ja rikkumised korduvad. Samuti peab EL oluliseks austada ohvrite, sealhulgas terrorismiohvrite ja usutunnistusest või veendumustest tingitud vägivalla ohvrite mälestust ning anda neile häääl, mis võib aidata suurendada teadlikkust ning tugevdada sotsiaalset ühtekuuluvust ja demokraatlikke väärtusi.

10. EL kinnitab taas oma tugevat toetust **Rahvusvahelisele Kohtule** kui rahvusvahelise kohtusüsteemi ühele peamisele tugisambale. EL tuletab meelde, et Rahvusvahelise Kohtu korraldused ja otsused on vaidluse pooltele siduvad.
11. EL kinnitab samuti taas oma tugevat toetust **Rahvusvahelisele Kriminaalkohtule** ning meenutab, et Rooma statuudi osalisriigid on kohustatud tegema Rahvusvahelise Kriminaalkohtuga täielikku koostööd selle jurisdiktsiooni alla kuuluvate kuritegude uurimisel ja nende eest vastutusele võtmisel, sealhulgas vahistamismääruste täitmisel. EL toetab ka suutlikkuse suurendamist ja institutsioonide ülesehitamist riiklikul tasandil ning jõupingutusi rahvusvahelise koostöö tõhustamiseks, näiteks Ljubljana-Haagi konventsiooni kaudu, mille eesmärk on tagada tõhus vastutusele võtmine rahvusvaheliste kuritegude eest ja üleminekuperioodi õigusemõistmine. EL rõhutab, kui olulised on rahvusvahelise humanitaarõiguse ja inimõigustealase õiguse edendamise, kaitsmise ja seire rahvusvahelised ja piirkondlikud mehhanismid, eelkõige **ÜRO inimõiguste ülemvolinik**. EL tuletab meelde, kui oluline on tagada ja säilitada õigusasutuste sõltumatus ja erapooletus, sealhulgas korruptsiooni ennetamisel ja selle vastu võitlemisel.
12. EL on jätkuvalt täielikult pühendunud ÜRO rolli toetamisele rahvusvahelise **humanitaarabi** koordineerimisel hädaolukordades vastavalt ÜRO Peaassamblee 1991. aasta resolutsioonile 46/182. EL jätkab tööd humanitaarruumi kaitsmiseks, võimaldades ja hõlbustades kiiret ja takistamatut juurdepääsu abivajajatele, kindlustades humanitaartöötajate kaitse ning tagades humanitaarabi erapooletuse, neutraalsuse ja sõltumatuse põhimõtete austamise. EL jätkab erilise tähelepanu pööramist kõige haavatavamas olukorras olevatele inimestele, sealhulgas puuetega inimestele. EL ja selle liikmesriigid teevad tööd selle nimel, et vähendada kasvavat humanitaarvajaduste ja olemasolevate rahaliste vahendite vahelist lõhet, ning pühenduvad taas humanitaarabi rahastamise puudujäägiga tegelemist käsitlevates nõukogu 2023. aasta järeldustes esitatud prioriteetidele.

II. Rahvusvahelise rahu ja julgeoleku toetamine

13. Rahvusvahelise rahu ja julgeoleku säilitamine on ÜRO peamine eesmärk, millele on pühendunud kõik 193 liiget. Praegu aga leiavad pea kõigil kontinentidel aset konfliktid, mida iseloomustavad inimõiguste ja rahvusvahelise õiguse, sealhulgas rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumised ja kuritarvitused. On vastuvõetamatu, et üha enam võetakse sihikule tsiviiliskuid ja -objekte, humanitaartöötajaid ja ajakirjanikke, et endiselt kannatavad konfliktide tõttu ebaproportsionaalselt naised ja tütarlapsed ning et turvalist, kiiret ja takistamatut juurdepääsu humanitaarabile üha enam takistatakse või kasutatakse survevahendina. EL jätkab lapse õiguste eest seismist, seades esikohale laste kaitse igasuguse vägivalla eest, sealhulgas relvakonfliktides.
14. EL kutsub üles taas pühenduma ÜRO põhikirjale tervikuna ja **reformitud ÜRO Julgeolekunõukogule**, kes suudab oma volitusi paremini täita. Me tunnustame ÜRO Peaassamblee tööd rahvusvahelise rahu ja julgeolekuga seotud küsimustes, eelkõige peaassamblee 10. ja 11. kiireloomulise erakorralise istungjärgu raames, ning seoses peaassamblee resolutsiooni 76/262 (mis käsitleb alalist mandaati ÜRO Peaassamblee aruteluks, kui ÜRO Julgeolekunõukogus on kasutatud vetoõigust) rakendamisega.
15. **Venemaa põhjendamatult ja ebaseaduslik agressioonisõda Ukraina vastu**, mis kestab nüüdseks juba kolmandat aastat, tekitab jätkuvalt suurt kahju peamiselt Ukraina rahvale, samas kui selle ülekanduv mõju avaldub piirkonnas laiemalt ja kogu maailmas. Me mõistame hukka Venemaa tegevuse, mille eesmärk on destabiliseerida ülemaailmset rahu ja julgeoleku säilitamise struktuuri, mis hõlmab ka ÜRO Julgeolekunõukogu instrumente. EL ja selle liikmesriigid jätkavad reeglitel põhineva rahvusvahelise korra alalhoidmist, toetavad Ukrainat nii kaua kui vaja ning teevad tööd selle nimel, et tagada täielik vastutusele võtmine kuritegude eest. Endiselt on vankumatuks prioriteediks kõikehõlmav, õiglane ja püsiv rahu, mis on kooskõlas ÜRO põhikirja ja rahvusvahelise õigusega. EL tervitab 15.–16. juunil 2024 Šveitsis toimunud ülemaailmsel rahutippkohtumisel vastu võetud ühiskommünikeed rahuraamistiku kohta. Kooskõlas selle ühiskommünikeega on EL valmis toetama konkreetseid samme, mis põhinevad ÜRO põhikirjal ja rahvusvahelisel õigusel.

16. Olukord **Gazas ja Lähis-Idas** pärast Hamasi jõhkraid ja valimatuid terrorirünnakuid 2023. aasta oktoobris on üks katastroofilisi humanitaartagajärgi, mis nõuab ka edaspidi meie viivitamatut tähelepanu. EL on šokeeritud enneolematult ulatuslikust tsiviilelanike, eelkõige laste hukkumisest. EL ja selle liikmesriigid kordavad oma seisukohta, mis on esitatud Euroopa Ülemkogu 2024. aasta märtsi ja aprilli järel dustes. Tuleb võtta kiireid ja kestvaid meetmeid, et tegeleda raske humanitaarolukorraga, sealhulgas näljahädaohuga, mis on tingitud abi ebapiisavast sisenemisest Gazasse. Rahvusvaheline Kohus on seda selgelt väljendanud oma korraldustes, mis tuleb täielikult ellu viia. Iisraeli konstruktiivne koostöö ÜROga, sealhulgas selle ametitega, on äärmiselt oluline. EL tervitab ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioone, mis käsitlevad olukorda Lähis-Idas, tuletades meelde nende siduvat iseloomu, ning rõhutab oma kindlat pühendumust sellele, et leida konfliktile poliitiline lahendus püsiva ja kestliku rahu saavutamiseks, mis põhineb kahe riigi kooseksisteerimisel põhineval lahendusel, kuna palestiinlastel ja iisraellastel on võrdne õigus elada turvaliselt, väärikalt ja rahu. EL jätkab koostööd piirkondlike ja rahvusvaheliste partneritega, et takistada olukorra edasist eskaleerumist piirkonnas, eriti Liibanonis ja Punase mere piirkonnas.
17. EL keskendub edaspidi samavõrra ka muudele **konfliktidele ning inimõiguste rikkumistele ja kuritarvitustele kogu maailmas**, sealhulgas Sudaanis, Kongo DV idaosas ja Somaalias, kus vägivallatsejad on julmalt sihikule võtnud tsiviilelanikkonna ning konflikti tõttu valitseb näljahäda. Meie tähelepanu vajavad kiiresti ka Afganistanis eelkõige naiste ja tütarlaste inimõigustest ja põhivabadustest ilmajätmine Talibani poolt ning pikaleveninud konfliktid Jeemenis, Süürias, Haitil ja Birmas/Myanmaris. EL on jätkuvalt kindlalt pühendunud Saheli piirkonna elanike toetamisele ning jätkab koostööd partnerite ja piirkondlike organisatsioonidega, eelkõige ECOWASiga, keskendudes konflikti algpõhjustega tegelemisele, tugevdades suutlikkust ennetada kohalike konfliktide eskaleerumist ning hoida ära terrorismi ja vägivaldse äärmusluse jätkuvat levikut ning võidelda nende vastu. Sellega seoses jätkab EL samuti jõupingutusi seoses olukorraga Põhja-Mosambiigis ja tähelepanu pööramist sealsele olukorrale.

18. EL toetab ÜRO peasekretäri **uut rahu tegevuskava**, eelkõige uut keskendumist **konfliktide ennetamisele** ja rahu säilitamisele kui üldisele kohustusele, samuti tugevdatud ÜRO vahendeid. EL sekundeerib poliitiliste protsesside toetamisel keskendumisele headele teenetele ja vahendamisele. Kestliku arengu tegevuskava 2030 ning ÜRO põhikirja ja inimõiguste ülddeklaratsiooni rakendamine aitab tegeleda konfliktide algpõhjustega ja edendada kaasavat rahukultuuri. Samuti peame tegelema kliima, rahu ja julgeoleku vaheliste seostega ning rakendama täielikult naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskava, noorte, rahu ja julgeoleku tegevuskava ning relvakonfliktidest mõjutatud laste tegevuskava, tehes selleks ühiseid jõupingutusi ning tagades nende kaasamise tulevikupakti.
19. **Rahukindlustamisstruktuuri läbivaatamine 2025.** aastal annab võimaluse rakendada uue rahu tegevuskava ja tulevikupakti soovitusi. Läbivaatamine peaks tõhustama koordineerimist humanitaarabi, arengupoliitika ja rahuloome seostatud lähenemisviisi kaudu ning analüüsima ÜRO Peaassamblee resolutsioonide 76/305 ja 78/257 (mis käsitlevad rahuloome rahastamist) rakendamist, sealhulgas missioonide ülemineku ja jõudude vähendamise käigus, tunnistades samas, et kindlaksmääratud panusest rahastamine ei asenda vabatahtlikku panust ega uuenduslikku rahastamist. EL töötab selle nimel, et täielikult rakendada **rahuloomekomisjoni** olemasolevaid volitusi ÜRO kolme samba vaheliste seoste ning konfliktide ennetamise valdkonnas tehtava töö edendamisel, sealhulgas riiklike ennetusstrateegiate kaudu. ÜRO liikmesriigid peavad **ÜRO rahuloomefondi** piisavalt, prognoositavalt ja kestlikult rahastama, sest ainuüksi ÜRO korraliste eelarvevahendite kasutamine rahastamispuudujääki ei täida .

20. **ÜRO rahuoperatsioonid**, sealhulgas rahuvalveoperatsioonid ja poliitilised erimissioonid on olulised vahendid rahvusvahelise rahu ja julgeoleku säilitamiseks. Need peavad olema eesmärgipärased ning need tuleb käivitada mandaadi, väljumisstrateegiate ja toimivate üleminekukavadega, mis on selged, sihipärased ja prioriseeritud. Operatsioonide puhul seistakse silmitsi üha keerukamate probleemidega ja neil osalejad vajavad pidevat väljaõpet, et suuta kohaneda ja asjakohaselt reageerida. Tuleks jätkata tööd rahuvalveoperatsioonide algatust (A4P) ja algatust A4P+ käsitlevate soovitude rakendamiseks. EL väljendab suurt heameelt **ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 2719** vastuvõtmise üle, mis võimaldab kasutada ÜRO poolt kindlaksmääratud panuseid, et rahastada kuni 75 % ÜRO Julgeolekunõukogu poolt heaks kiidetud Aafrika Liidu juhitavatest rahutagamisoperatsioonidest; samuti uurib EL võimalusi resolutsiooni rakendamise toetamiseks. ELi liikmesriikide kindlaksmääratud panused moodustavad 2024. aastal 23,5 % ÜRO rahuvalve-eelarvest. EL on Aafrika Liidu tähtsaim partner rahu ja julgeoleku valdkonnas.
21. Peame olema paremini valmis **tulema toime muutuvate ohtude ja väljakutsetega**, olles teadlikud ka selliste ohtude soolisest mõõtmest. See nõuab tõhusamat koostööd, et paremini ennetada terrorismi ja vägivaldset äärmuslust, rahvusvahelist ja organiseeritud kuritegevust, rändajate ebaseaduslikku üle piiri toimetamist, narkootikumide levikut, inimkaubandust, keskkonnavastaseid kuritegusid ning hübriid-, küber-, uuest ja kujunemisjärgus tehnoloogiast, sealhulgas tehisintellektist tulenevaid ohte ning samuti väär- ja desinformatsioonist tulenevaid ohte ja nende vastu võidelda. Samuti on oluline tugevdada meie prognoosimisvõimet, et ennetada kriisiolukordi, neile kiiresti reageerida ja neid hallata, võttes samal ajal arvesse üha selgemat arusaama sellest, et kliimamuutused, keskkonnaseisundi halvenemine ning rahu ja julgeolek on omavahel seotud. EL teeb partneritega koostööd, et kujundada välja ülemaailmne strateegia välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste vastu võitlemiseks.
22. Uue rahu tegevuskava vaimus jätkab EL **desarmeerimise, massihävitusrelvade leviku tõkestamise ja relvastuskontrolli** mitmepoolse raamistiku alalhoidmist, kaitsmist ja tugevdamist, kuna seda kahjustavad pidevalt raamistiku normide rikkumine ning asjakohastel foorumitel tehtava töö osaline blokeerimine. Ülemaailmse julgeolekuolukorra edasise halvenemise ennetamiseks on oluline relvade ning kahesuguse kasutusega kaupade ja tehnoloogiate ekspordikontrolli mitmepoolse raamistiku tugevdamine. EL tunnistab mitmepoolsete ekspordikontrollirežiimide olulist rolli kontrolli alla kuuluvate kaupade leviku tõkestamisel ja rahuotstarbelisel kasutamisel.

23. EL on jätkuvalt pühendunud sellele, et ülemaailmselt kohaldada ja täielikult rakendada **tuumarelvade leviku tõkestamise lepingut**, mis jääb ülemaailmse tuumarelvade leviku tõkestamise režiimi nurgakiviks, tuumadesarmeerimise saavutamise põhialuseks ning oluliseks elemendiks tuumaenergia rahuotstarbelise kasutamise arendamises. EL taunib Venemaa otsust tühistada Venemaa-poolne tuumarelvakatsetuste üldise keelustamise lepingu ratifitseerimine, mis aeglustab veelgi selle jõustumist. EL jätkab mitmepoolsete **keemia- ja bioloogiliste relvade** kasutamise vastaste vahendite edendamist ja tugevdamist, et säilitada selliste relvade rahvusvaheline õiguslik keelustamine ja tagada, et nende kasutamine ei jääks karistamata.
24. EL jätkab ka **tavarelvastuse kontrolli vahendite** toetamist, pannes rõhku väike- ja kergrelvade kontrollile ning jalaväevastaste miinide keelustamisele, kuna 2024. aastaks on kavandatud ÜRO väike- ja kergrelvade alase tegevuskava ning jalaväevastaste miinide keelustamise konventsiooni läbivaatamiskonverentsid. EL hindab täiendavalt tekkivaid võimalusi ja väljakutseid, sealhulgas neid, mis on seotud kujunemisjärgus tehnoloogia kasutamisega, eelkõige seoses autonoomsete surmavate relvasüsteemidega teatavate tavarelvade konventsiooni raames. EL toetab ka uue tehnoloogia, sealhulgas tehisintellekti vastutustundlikku sõjalist kasutamist.
25. EL rõhutab, kui oluline on järgida **kosmose** suhtes kohaldatavat kehtivat rahvusvahelist õigust, mille keskmes on avakosmoseleping. EL ja selle liikmesriigid toetavad 1967. aasta avakosmoselepingu ülemaailmset kohaldamist ja täielikku järgimist ning edendavad vastutustundliku käitumise normide vastuvõtmist, et hoida ära võidurelvastumist avakosmoses. EL toetab ÜRO Kosmoseasjade Ameti tugevdamist ja tunnustab ÜRO kosmose rahumeelse kasutamise komitee rolli peamise ÜRO organina, mis tegeleb rahvusvahelise koostööga avakosmose rahumeelse kasutamise alal.

III. Kestliku arengu ja arengu rahastamise edendamine

26. EL ja selle liikmesriigid toetavad täielikult kestliku arengu eesmärkide 2023. aasta tippkohtumisel esitatud üleskutset kiirendada **kestliku arengu eesmärkide saavutamist**, sealhulgas poliitilise deklaratsiooni rakendamise kaudu. Sellega seoses on arengu rahastamine ja Addis Abeba tegevuskava rakendamine kestliku arengu eesmärkide edukuse ja meie ülemaailmse kogukonna heaolu jaoks jätkuvalt hädavajalik. EL jätkab inimõigustepõhise käsitlemise kohaldamist kestliku arengu suhtes ning kordab, et kõigi inimõiguste täielik teostamine on kestliku arengu tegevuskava 2030 aluspõhimõtte ning oluline sellise kaasava ja kestliku arengu saavutamiseks, mis ei jäta kedagi kõrvale. Tunnistame tungivat vajadust suurendada vastupanuvõimet kriisidele ja probleemidele, mis takistavad kestliku arengu eesmärkide saavutamise suunas liikumist, eelkõige kõige ebakindlamates oludes.
27. Maailma suurima **ametliku arenguabi**² andjana rõhutavad EL ja liikmesriigid selle kesksel rollil kestliku arengu tegevuskava 2030 rakendamise rahastamisel ning suutlikkust võimendada muid avaliku ja erasektori rahastamisallikaid. Strateegia „**Global Gateway**“ kaudu toetavad EL ja selle liikmesriigid koos finantsasutuste ja erasektoriga Euroopa tiimi lähenemisviisi raames partnerriike nende endi strateegilise autonoomia edendamisel ning digi- ja rohepöörde kiirendamisel, edendades samal ajal transporti ning tervishoiu-, haridus- ja teadusressursse. Samuti parandatakse strateegiaga „Global Gateway“ kvaliteetsete investeeringute tingimusi tehnilise abi, poliitikat käsitleva dialoogi, kaubandus- ja investeerimislepingute ning standardimise ja õigusraamistike kaudu, et võimaldada kestliku arengu eesmärkide jaoks lisarahastamist.

² 95,9 miljardit eurot, mis moodustas 2023. aastal ligikaudu 42 % ülemaailmsest ametlikust arenguabist (vastavalt 2024. aasta aprillis avaldatud OECD esialgsetele andmetele).

28. EL on jätkuvalt pühendunud hea valitsemistava ja tugevate institutsioonide edendamisele kõigil tasanditel, mis on kestliku arengu, rahu ja julgeoleku peamised võimaldajad, ning toetab reforme kaasavama ja esinduslikuma **rahvusvahelise finantsstruktuuri** saavutamiseks. Tulevikuteemaline tippkohtumine ja arengu rahastamise neljas rahvusvaheline konverents on olulised võimalused ülemaailmsete juhtimisstruktuuride reformide edendamiseks ja selleks, et muuta need 21. sajandi vajadustele vastavateks. EL ja selle liikmesriigid väljendavad heameelt ambitsioonikat reformi toetavate algatuste üle, nagu näiteks Hamburgi kestliku arengu konverents või Pariisi pakt inimestele ja planeedile.
29. Rahvusvahelistel finantsasutustel peab olema keskne roll **erasektori rahavoogude** ulatuslikul **kaasamisel** investeringutesse, mis on vajalikud üleminekuks kestlikkusele. EL toetab erasektori kaasamise suurendamiseks selliste tegevusmodelite ja uuenduslike rahastamisvahendite väljatöötamist, nagu näiteks ülemaailmne roheliste võlakirjade algatus või kestliku rahanduse nõustamiskeskus. EL tervitab riigi juhitavaid integreeritud riigisiseseid rahastamisraamistikke kui viisi, kuidas kaasata ja viia nii avaliku kui ka erasektori rahastamisallikad kestliku arengu eesmärkidega kooskõlla, võttes arvesse riiklikke prioriteete.
30. EL on pühendunud **rahvusvaheliste finantsasutuste ja mitmepoolsete arengupankade** reformimisele, sealhulgas suuremale koordineerimisele ÜRO süsteemi ja mitmepoolsete arengupankade vahel. EL toetab mitmepoolsete arengupankade reformi, mille eesmärk on tõhusamalt täita selliseid ülesandeid, nagu äärmise vaesuse kaotamine ja ühise heaolu suurendamine, tegeledes üleilmsete probleemidega, nagu kliimamuutused, bioloogilise mitmekesisuse vähenemine ja reostus. EL toetab visiooni „parematest, julgematest ja suurematest“ mitmepoolsetest arengupankadest, sealhulgas suurendades tegevustõhusust ja kapitali kasutamise tulemuslikkust bilansi optimeerimise kaudu, kaotamata seejuures nende AAA krediitireitingut, et suurendada arengumaade jaoks finantslaenude andmise suutlikkust ning suurendada erakapitali ja riigisiseste vahendite kaasamist. EL avaldab Maailmapanga Grupile tunnustust edusammude eest, mida on tehtud seoses arengu tegevuskavaga. EL on võtnud kohustuse tagada, et seni tehtud edusammud kajastuksid asjakohaselt tulevikupaktis, aidates seeläbi kaasa kestliku arengu eesmärkide saavutamisele ning rahastamisvoogude vastavusse viimisele vähese kasvuhoonegaaside heitega ja kliimamuutustele vastupanuvõimelise arenguga.

31. EL ja selle liikmesriigid kutsuvad üles ambitsioonikale Rahvusvahelise Arenguassotsiatsiooni (IDA21) vahendite täiendamisele, et tegeleda **soodustingimustel rahastamise vajaduste** ja kõige vaesemate riikide üleilmsete probleemidega. Mitmepoolsed arengupangad peaksid rohkem keskenduma partnerriikide toetamisele riigisiseste tulude kasutuselevõtmise parandamisel ja täpsustamisel ning progressiivsete maksureformide elluviimisel ja avaliku sektori finantsjuhtimisel. EL ja selle liikmesriigid toetavad mitmepoolsete arengupankade vahelist tugevamat partnerlust ja koostööd, eelkõige riigi tasandil, samuti koostöös **Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF)** ja teiste asjaomaste osalejatega.
32. ELi liikmesriigid on jätkuvalt pühendunud **eriarveldusühikute** vabatahtlikkuse alusel kaasamisele ja nende kandmisele vaesuse vähendamise ja majanduskasvu usaldusfondi ning vastupanuvõime ja kestlikkuse usaldusfondi. EL tunnustab seda, et saavutatud on G20 kohtumisel 2021. aastal kokku lepitud eesmärk suunata ümber 100 miljardi USA dollari väärtuses vabatahtlikke eriarveldusühikuid või samaväärseid vahendeid arenenud riikidelt haavatavatele riikidele, millest anti teada 2023. aasta ülemaailmsel finantspakti teemalisel tippkohtumisel. See julge algatus annab hädavajalikke vahendeid, et toetada majandust pakiliste probleemide korral. ELi liikmesriigid lubasid IMFi usaldusfondidele eraldada 35,6 miljardit USA dollarit. Kutsume kõiki riike tungivalt üles täitma oma lubadusi ja riike, kel võimalik, jätkama ümbersuunamisteks tehtavaid jõupingutusi.
33. EL toetab kindlalt **ÜRO arengusüsteemi** reformiprotsessi. Üks selle põhielemente – kohalike koordinaatorite taaselustatud süsteem – on osutunud tõhusaks meetmeks riigi tasandil ELi ja ÜRO sidusama koostöö loomisel. Siiski on vajalikud edasised jõupingutused, sealhulgas kohalike koordinaatorite süsteemi piisav, prognoositav ja kestlik rahastamine. ÜRO süsteemi operatiivtegevuse raamistiku uus iga nelja aasta tagant toimuv põhjalik poliitika läbivaatamine peab tugevdama kogu süsteemi hõlmavat sidusust ja ÜRO arengusüsteemi eesmärkide orienteeritust kestliku arengu tegevuskava 2030 ja ÜRO põhikirja järgimisele.
34. **ÜRO likviidsuskriis** mõjutab kõiki selle osakondi ja takistab selle volituste täitmist. Tagada tuleb mitmepoolsete institutsioonide kestlik rahastamine. ELi liikmesriigid on võtnud kohustuse maksta oma osamaksed täies ulatuses, õigel ajal ja tingimusteta.

35. EL toetab tugevat **ülemaailmset terviseturbe struktuuri**, mille keskmes on aruandekohustuslik, kestlikult rahastatud ja tõhus Maailma Terviseorganisatsioon. Tugineme ÜRO Peaassamblee 78. istungjärgu kõrgetasemelisel nädalal vastu võetud poliitilistele deklaratsioonidele, keskendudes antimikroobikumiresistentsusele, mida käsitletakse 2024. aasta septembris toimuval kõrgetasemelisel kohtumisel. Väljendame heameelt hiljutise, rahvusvahelistes tervise-eeskirjades tehtavaid kriitilisi muudatusi käsitleva kokkuleppe üle ning kordame oma kindlat pühendumust saavutada edukas tulemus käimasolevatel läbirääkimistel pandeemiate ennetamist, nendeks valmisolekut ja neile reageerimist käsitleva ambitsioonika õiguslikult siduva instrumendi üle.

IV. Planeedi kolmikkriisiga tegelemine

36. EL väljendab suurt muret selle pärast, et **Pariisi kokkuleppe** osalised ei liigu ikka veel ühiselt selle eesmärkide saavutamise suunas, ning kutsub üles kokkulepet täielikult rakendama, sealhulgas hoidma temperatuuri tõusu alla 1,5 °C. Pärast ÜRO 28. kliimakonverentsi kutsub EL kõiki partnereid üles võtma järelmeetmeid Pariisi kokkuleppe kohase esimese ülemaailmse kokkuvõtte tulemuste rakendamise suhtes, sealhulgas fossiilkütustest loobumise osas. On äärmiselt oluline, et kõik osalised töötaksid ambitsioonikamate riiklikult kindlaksmääratud panuste saavutamiseks, mille puhul kogu majandust hõlmavad heitkoguste vähendamise eesmärgid on kooskõlas 1,5 °C piirmäära ja riiklike kohanemiskavadega. Sama oluline on töötada selle nimel, et COP29-l kehtestataks kliimamuutustega seotud rahastamise uus ühine kvantifitseeritud eesmärk, mis vabastab kõik rahastamisallikad ja viib rahavood kooskõlla Pariisi kokkuleppe eesmärkidega. EL kutsub partnereid üles jätkama ülemaailmset arutelu globaalse, õiglase ja kaasava rohepöörde kestliku rahastamise üle, et seda kiirendada ja jagada paremini sellest saadavat kasu kogu maailmas.

37. **Bioloogilise mitmekesisuse vähenemise** peatamiseks ja tagasipööramiseks on vaja võtta kiireloomulisi meetmeid. EL on täielikult pühendunud Kunmingi-Montréalile üleilmse elurikkuse raamistiku õigeaegsele rakendamisele koostöös rahvusvaheliste partneritega ning bioloogilise mitmekesisuse rahastamise suurendamisele. Samuti on EL pühendunud sellele, et saavutada 2030. aastaks maa degradeerumise neutraalsus, ning tervitab kõrbestumise vastu võitlemise ÜRO konventsiooni osaliste konverentsi 16. istungjärku (COP16). EL toetab tugevamat rahvusvahelist ookeanide majandamist ja asjaomast dialoogi ning tervitab 2025. aasta ÜRO ookeanikonverentsi. EL kutsub üles kiiresti ratifitseerima ja tõhusalt rakendama ÜRO mereõiguse konventsiooni alusel sõlmitud, väljaspool riiklikku jurisdiktsiooni olevate alade mere elurikkuse kaitset ja kestlikku kasutamist käsitlevat kokkulepet, et kokkulepe saaks konverentsi ajaks jõustuda.
38. **Ülemaailmne reostus** on ulatuslik väljakutse, mis nõuab selleks, et aidata tõhusalt rakendada õigust puhtale, tervislikule ja kestlikule keskkonnale suuremaid jõupingutusi nii riiklikul kui ka rahvusvahelisel tasandil. EL on pühendunud kemikaalidest ja jäätmetest tulenevast kahjust vaba planeedi saavutamiseks välja töötatud ülemaailmse kemikaalide raamistiku rakendamisele. Samuti toetab EL seda, et viidaks lõpule läbirääkimised ambitsioonika rahvusvahelise õiguslikult siduva leppe üle, et teha 2024. aasta lõpuks lõpp plastireostusele kooskõlas ÜRO viienda keskkonnaassamblee volitustega, ning läbirääkimised kemikaalide, jäätmete ja reostuse vastu võitlemise teaduslik-poliitilise paneeli loomise üle.

39. **Ülemaailmse veeringe** stabiilsus on üleilmne väljakutse ja kõigi kestliku arengu eesmärkide saavutamise alus. Ka mageveeökosüsteemide säilitamine ning veereostuse ja vee ülekasutamise vastu võitlemine on kliima- ja bioloogilise mitmekesisuse meetmete ning toiduga kindlustatuse ja tervise seisukohast üliolulised. EL väljendab heameelt ÜRO 2023. aasta veekonverentsi peamiste tulemuste üle ja on pühendunud nende rakendamisele. EL innustab tegema ühiseid jõupingutusi tugevama ÜRO süsteemi loomiseks vee valdkonnas. See hõlmab veevaldkonnas ÜRO erisaadiku ametisse nimetamist, et tagada veealase tegevuskava suurem sidusus kogu ÜRO süsteemis, veega seotud prioriteetide integreerimine asjakohastesse ÜRO protsessidesse, kogu ÜRO süsteemi hõlmava vee- ja sanitaartingimuste strateegia rakendamine, piiriveekogude ja rahvusvaheliste järvede kaitset ja kasutamist käsitleva ÜRO veekonventsiooni ülemaailmne rakendamine. Lisaks on vaja rohkem rahvusvahelist koostööd veega kindlustatuse ja veevarude kestliku majandamise saavutamiseks ning korrapäraselt valitsustevahelist veeteemalist dialoogi koos ÜRO veekonverentsidega 2026. ja 2028. aastal ning pärast 2030. aastat, samuti muid valitsustevahelisi algatusi.

V. Usalduse suurendamine tõhusama mitmepoolse süsteemi kaudu

40. Tulevikuteemaline tippkohtumine annab ainulaadse võimaluse **anda mitmepoolsusele uut hoogu**, muuta see sobivaks praeguste ja tulevaste üleilmsete probleemide lahendamiseks ning vähendada usaldamatust institutsioonide vastu kõigil tasanditel ja ÜRO liikmete vahel. EL toetab tasakaalustatud lähenemisviisi ÜRO kolme samba suhtes, milleks on rahu ja julgeoleku edendamine, kestliku arengu edendamine ja inimõiguste kaitsmine. Koostöö, vastutuse ja kaasamise tugevdamine mitmepoolsetel foorumitel on keskse tähtsusega, et suurendada usaldust süsteemi vastu ning tagada tõhusus, omalus ja läbipaistvus. EL jätkab konstruktiivset tööd, tehes koostööd kõigi piirkondade partneritega, sealhulgas kodanikuühiskonna osalejatega, ambitsioonika tulevikupakti ja selle sisulise rakendamise nimel.

41. EL toetab **ÜRO Julgeolekunõukogu põhjalikku reformimist**, et muuta see tõhusamaks, kaasavamaks, läbipaistvamaks, demokraatlikumaks ja vastutavamaks ning kajastada paremini tänapäeva tegelikku olukorda, tugevdades alaesindatud piirkondade, eelkõige, kuid mitte üksnes, Aafrika häält. Tulevikuteemalisel tippkohtumisel tuleks kajastada ÜRO Peaassambleel ÜRO Julgeolekunõukogu reformi üle peetavatel valitsustevahelistel läbirääkimistel tehtud edusamme. EL toetab Prantsusmaa ja Mehhiko algatust vetoõiguse piiramiseks jõhkrate massikuritegude puhul ning käitumisjuhendit, milles käsitletakse ÜRO Julgeolekunõukogu meetmeid genotsiidi ning inimsusvastaste ja sõjakuritegude vastu.
42. EL toetab kindlalt mitut sidusrühma hõlmavat ja kaasavat **üleilmset digitaalset juhtimist** ning püüab kujundada tõhusat mitmepoolset süsteemi, et edendada inimkeskset digipööret ning kaasavat, avatud, turvalist ja digitaalset tulevikku kõigi jaoks. Tulevikuteemalise tippkohtumise olulise tulemusena toetab EL ambitsioonikat ülemaailmset digikokkulepet, milles käsitletakse nii kasu, mida digitehnoloogia võib inimkonnale tuua, kui ka riskide leevendamist. Ülemaailmne digikokkulepe peaks tuginema väärtustel ja inimõigustel põhinevale lähenemisviisile ning mitut sidusrühma hõlmavale lähenemisviisile. EL võtab teadmiseks ülemaailmsesse digikokkuleppesse panustava tehisintellekti valdkonna kõrgetasemelise nõuandva organi vahearuande ning jääb ootama selle lõpparuannet arutamiseks ülemaailmse digikokkuleppe kontekstis. Tehisintellekti ülemaailmne juhtimine peaks põhinema olemasolevatel struktuuridel ja rahvusvahelisel õigusel ning seda tuleks ellu viia inimõigusi austades. ELil, olles vastu võtnud tehisintellektimääruse, mis on esimene terviklik tehisintellekti käsitlev õigusraamistik, on selles valdkonnas juhtiv roll.
43. Samuti toetab EL **ÜRO ülemaailmseid teabe tervikluse põhimõtteid** kui olulist vahendit, et tagada teabekeskkonnas tegutsevate paljude osaliste vastutus ning toetada suutlikkuse suurendamist edendamaks ühiskonnas vastupidavust desinformatsiooni suhtes. EL ja selle liikmesriigid teevad aktiivselt tööd, et ennetada ja tõkestada väärinformatsiooni kampaaniate võimendamist ja seadustamist.

44. Meie institutsioonide täiustamine ja tugevdamine on vaid osa pildist. Sama oluline on luua **tugevad ülemaailmsed partnerlused**, et edendada kollektiivset tegevust. EL jätkab koostööd partneritega kogu ÜRO laiemast liikmeskonnast, kuulates käimasolevas dialoogis aktiivselt nende muresid, et saavutada konsensus ja piirkondadevahelised liidud. Kaasav mitmepoolsus on kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks ja kasvavate kriisidega tegelemiseks äärmiselt oluline.
45. **Ülemaailmne sotsiaaltippkohtumine** annab võimaluse uuendada sotsiaalset lepingut, mis põhineb inimõigustel ning ILO tööalastel aluspõhimõtetel ja põhiõigustel. EL toetab ülemaailmset sotsiaalse õigluse koalitsiooni tippkohtumise eesmärkide saavutamisele kaasaaitamisel ja tõhusate järelmeetmete tagamisel. Ülemaailmse sotsiaaltippkohtumise programmi peavad olema kaasatud erinevad seisukohad, sealhulgas sotsiaalpartnerid, kodanikuühiskond, eelkõige noorteorganisatsioonid ja muud peamised sidusrühmad.
46. Tuginedes 2024. aastal aset leidnud **neljandale väikesi arenevaid saareriike käsitlevale rahvusvahelisele konverentsile**, kohustuvad EL ja selle liikmesriigid toetama väikesi arenevaid saareriike nende riikide jaoks loodud uue kümneaastase Antigua ja Barbuda tegevuskava rakendamisel. EL ja selle liikmesriigid toetavad ka merepiirita arenguriike nende ainulaadsete probleemide lahendamisel ning jäävad ootama **ÜRO kolmandat merepiirita arenguriike käsitlevat konverentsi**. Võrdsete partnerluste loomise kaudu on meil paremad vahendid üleilmsete probleemide ühiseks lahendamiseks.
47. EL toetab sõltumatu, õigustel põhineva ja mitmekesise **kodanikuühiskonna** sisulist osalemist mitmepoolsetes protsessides, sealhulgas, kuid mitte ainult, inimõigusi käsitlevatel foorumitel, rahuvahenduses ja otsuste tegemises. **Noorte** täielik, tõhus ja sisuline osalemine nõuab konkreetseid meetmeid, et nad saaksid osaleda võrdsete partneritena poliitikas ja otsustusprotsessides kogu ÜRO süsteemis. EL tuleb meelde oma pühendumust toetada kõigi naiste ja noorte võrdset, täielikku, tõhusat ja sisulist osalemist kogu nende mitmekesisuses, sealhulgas nende osalemist kõigis ühiskondliku ja poliitikaelu valdkondades, nagu on sätestatud ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskavas (2020–2024). Samuti julgustab EL noorte delegaatide kaasamist riiklikesse ja ELi esindustesse. Lisaks tervitab EL deklaratsiooni tulevaste põlvkondade kohta, mis on veel üks oluline tulevikuteemalise tippkohtumise tulemus, keskendudes muu hulgas tulevikusuundade analüüsile poliitika kujundamisel, et kasutada ära tulevaste põlvkondade täielik potentsiaal.